

Metodologia de la Recerca en Musicologia Històrica

Codi: 40827

Crèdits: 10

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
4312637 Musicologia, educació musical i interpretació de la música antiga	OT	0	2

Professor/a de contacte

Nom: Germán Gan Quesada

Correu electrònic: german.gan@uab.cat

Altres indicacions sobre les llengües

castellà, anglès, francès

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)

Equip docent

Jordi Rife Santalo

Maria Incoronata Colantuono Santoro

Francesc Xavier Alern Vazquez

Germán Gan Quesada

Xavier Daufi Rodergas

Prerequisits

No hi ha cap prerequisit de matrícula, tret dels administratius generals per a la matrícula del màster.

Objectius

- Discutir diverses metodologies de recerca dins de l'àmbit de la musicologia històrica.
- Oferir eines útils de recerca, segons una doble dimensió teòric-pràctica, per a la recerca en arxius.
- Interpretar fonts documentals d'interès musical.
- Proporcionar estratègies de presentació i comunicació acadèmica dels resultats de recerca.
- Introduir a l'ús de les eines pròpies de les Humanitats Digitals per a la recerca musicològica.

Competències

- Analitzar i interpretar les fonts històriques i documentals en relació amb la música.
- Aplicar la capacitat crítica en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
- Distingir i aplicar les diferents metodologies de la recerca musicològica i de la recerca en educació musical orientades als projectes de recerca.

- Dur a terme activitats de recerca arxivística, hemerogràfica i bibliogràfica relacionades amb l'àmbit de la música.
- Plantejar propostes innovadores en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar els diferents procediments metodològics de recerca que s'han desenvolupat en les últimes dècades en relació amb la musicologia de perspectiva històrica
2. Aplicar de manera elemental aquests recursos per a obtenir diferents classes de dades sobre recerca en musicologia històrica
3. Aplicar la capacitat crítica en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
4. Discernir la idoneïtat de cada metodologia analítica i interpretativa en relació amb les problemàtiques abordades i amb cada tipus de font històrica i documental.
5. Plantejar propostes innovadores en projectes de recerca musicològica i en projectes interpretatius.
6. Utilitzar els recursos bàsics per a obtenir dades d'arxiu sobre recerca en musicologia històrica
7. Valorar i aplicar les metodologies de recerca anteriors a cada tipus de projecte de recerca

Continguts

PART I. Prof. Maria Inconata Cuolantonio (9, 16 i 23 Març 2023)

Anàlisi i interpretació dels repertoris monòdics marians medievals

El cicle, articulats en tres sessions, preveu l'anàlisi dels repertoris monòdics marians medievals i la seva re-creació com a acte performatiu. El material inclou des dels himnes litúrgics a la lírica devocional italiana i galaicoportuguesa, tot passant per la producció seqüencial i lírica aquitana i catalana. Les classes, que tenen com a finalitat la determinació d'alguns dels principals criteris relacionats amb la recuperació del repertori com a experiència sonora viva, s'articulen a través de l'anàlisi dels sistemes orals de composició i transmissió en comparació amb la seva realitat manuscrita.

PART II. Prof. Jordi Rifé i Santaló (30 Març i 13 Abril 2023)

Les classes es centraran en tres metodologies pròpies de la Musicologia històrica que s'apliquen a la recerca de la música dels segles XVII i XVIII. En aquest sentit, es proposa, primer, l'estudi de la notació dels segles esmentats; segon, l'aplicació del mètode de l'anàlisi retòrico-musical en el constructe del discurs musical; i, tercer, l'ús de la metodologia comparativa que ens pot aportar elements generadors d'un nou coneixement. Aquests mètodes s'explicitaran en diversos exemples.

PART III. Prof. Francesc Xavier Alern Vázquez (20 i 27 Abril, i 4 Maig 2023)

Els quatre primers llibres de madrigals de Claudio Monteverdi

Entre 1587 i 1603 Claudio Monteverdi (Cremona 1567 - Venècia 1643) va publicar els seus primers quatre llibres de madrigals. Des de les seves composicions primerenques a Cremona fins la seva etapa de Màntua al servei dels Gonzaga, Monteverdi va portar el madrigal renaixentista al seu cim expressiu.

PART IV. Prof. Xavier Dauí i Rodergas (11 i 18 Maig 2023)

Una visió de l'ensenyament musical a Catalunya al segle XVIII

S'analitzaran al llarg de les dues sessions alguns dels diversos elements que han configurat l'ensenyament musical a Catalunya al segle XVIII. Per entendre la manera com aquest ensenyament es va desenvolupar i articular caldrà posar el focus en tres eixos bàsics: la tasca dels mestres de capella, els tractats de temàtica musical conservats i la fundació del primer Estudi Públic de música a la Barcelona dels primers anys del segle XIX.

Els mestres de capella, presents no només a Barcelona, sinó a tot el territori català, foren, a les seves respectives localitats, els músics i compositors més experts del moment. A ells se'ls va confiar l'ensenyament

de la música. Tot i que no existeix documentació que expliqui la manera com aquests compositors portaven a terme les seves tasques pedagògiques, resulta clar, d'altra banda, que eren ells qui, per contracte, s'havien d'encarregar de l'ensenyament musical als infants del cor i als xantres que així ho desitgessin.

Entre els tractats redactats a l'època, i que havien de servir per a la formació dels aspirants a músics i compositors, s'hi observaran diferents tendències (de cant pla, de composició, de caire més conservador, especulatiu...), totes elles vigents al segle XVIII. L'estudi d'aquestes obres ens descobrirà quins eren els coneixements que s'esperaven dels músics del moment. Per altra banda, aquests tractats ens ajudaran a comprendre millor la pràctica interpretativa de la música del segle XVIII.

Finalment, l'Estudi Públic de Música, institució creada a les darreries del segle XVIII i primers anys del XIX pels músics procedents de la capella de la catedral de Barcelona, representaria el precedent de les escoles de música posteriors de la ciutat.

Exercicis pràctics: Per altra banda, es treballaran textos hispànics del segle XVIII sobre teoria musical. Aquests tractats teòrics ens hauran de servir per comprendre què calia que sabés un músic d'aquest moment per exercir la seva professió. Gràcies a l'estudi d'aquestes obres es podrà tenir un major coneixement de com entendre i interpretar la música del setcents. Es proposaran una sèrie d'exercicis que aprofundeixin en aquesta qüestió.

Lectura obligatòria prèvia: Abans de l'inici de les sessions caldrà haver llegit l'article que es proposarà a l'Aula Moodle de l'assignatura.

PART V. Prof. Germán Gan Quesada (25 Maig i 1 Juny 2023)

György Ligeti, un compositor centenari

Aprofitant l'avinentsa de la commemoració del centenari del seixantè naixement, les dues sessions programades oferiran un balanç musicològic de l'aportació sonora i estètica del compositor hongarès György Ligeti (1923-2006), en dues etapes: 1) 1955-1970 [de *Musica ricercata* al *Concert de cambra*]; 2) 1970s-2003 [de *Le Grand Macabre* als tres llibres d'*Estudis per a piano*], mitjançant el comentari analític de diferents composicions i escrits de Ligeti.

Celebració de una taula rodona de presentació del llibre *Santos y reliquias*, ed. Maricarmen Gómez Muntané y Eduardo Carrero Santamaría (Primavera de 2023).

Metodologia

Les sessions del mòdul es desenvoluparan, amb una durada de 4 hores, els dijous tarda del segon quadrimestre (9 de març-1 de juny de 2023), a càrrec de cada professor/a responsable de la docència i amb la participació activa de l'alumnat. El seu contingut, de caire teòric-pràctic, emfasitzarà un acostament al repertori que s'hi tracti des de les perspectives analítica, paleogràfica i notacional.

Al començament de les activitats generals del mòdul, així com de la docència assignada a cada docent, l'alumnat rebrà un breu programa del contingut específic de les sessions, juntament amb una bibliografia complementària, si escau. Així mateix, es determinarà els possibles temes de treball, per a cada part avaluable i per al treball final, el seguiment dels quals serà preferentment presencial.

Nota: es reservaran 15 minuts d'una classe, dins del calendari establert pel centre/titulació, per a la complementació per part de l'alumnat de les enquestes d'avaluació de l'actuació del professorat i d'avaluació de l'assignatura/mòdul.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
-------	-------	------	--------------------------

Tipus: Dirigides

Assistència/participació a les sessions teòric-pràctiques i participació a sessions d'avaluació	60	2,4	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Supervisades			
Preparació dels Treballs d'exposició pública	30	1,2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Tipus: Autònomes			
Lectures i comentari de textos	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Realització de transcripcions i anàlisis de partitures	37	1,48	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7

Avaluació

Els criteris d'avaluació del mòdul són:

- Assistència/participació mínima d'un 80% a les sessions del mòdul i assistència/participació obligatòria a la taula rodona programada, tret de circumstàncies excepcionals degudament justificades.
- Elaboració d'un treball (ressenya d'article o capítol, transcripció, anàlisi...) per a les parts I i III del recorregut docent.
- Preparació d'un projecte de recerca, tutoritzat per qualsevol docent responsable al mòdul, amb l'objectiu de ser exposat oralment [data prevista: 15/6/2023], segons la pràctica habitual, en durada i format, de la participació en congressos i simposis acadèmics.
- La superació dels quatre ítems d'avaluació és independent i obligatòria per a completar el recorregut del mòdul; els percentatges que s'hi adjudiquen són indivisibles. No es contemplarà la possibilitat de superar el mòdul sense el lliurament i avaluació positiva d'aquests quatre ítems i en cap cas es realitzaran mitjanes de qualificacions amb una nota parcial suspensa.
- La possibilitat de recuperació es limita a un percentatge màxim del 40%, prèvia consulta amb el professor responsable i en la data que s'estableixi al final de la docència del mòdul. La qualificació màxima assolible en el procés de recuperació d'aquests ítems és de 6.
- La data de revisió de les qualificacions dels ítems d'avaluació es comunicarà al moment de la seva publicació, via Aula Moodle de l'assignatura.
- Es considerarà "no avaluable" l'alumne que no lliuri cap element d'avaluació dels establerts en aquest apartat; en qualsevol altre cas, l'alumne haurà començat el procés d'avaluació i, per tant, rebrà la qualificació numèrica que li pertoca sobre la base dels ítems lliurats.

OBSERVACIONS GENERALS

En cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0.

En cas que les proves no es puguin fer presencialment s'adaptarà el seu format (mantenint-ne la ponderació) a les possibilitats que ofereixen les eines virtuals de la UAB. Els deures, activitats i participació a classe es realitzaran a través de fòrums, wikis i/o discussions d'exercicis a través de Teams, assegurant que tot l'estudiantat hi pot accedir.

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Assistència i participació a les sessions presencials	10 %	50	2	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7
Projecte de recerca general	40 %	17	0,68	1, 3, 4, 5, 6
Treball - Part I	25 %	3	0,12	2, 3, 4, 5, 6, 7
Treball - Part III	25%	3	0,12	1, 2, 4, 6, 7

Bibliografia

Al començament de les sessions de cada part del mòdul es facilitarà a l'alumnat, si escau, una bibliografia/webgrafia específica per al desenvolupament dels seus continguts.

Part I

ANGLÉS, Higini, ed. *La música de las Cantigas de Santa Maria del Rey Alfonso X el Sabio*, vol. I. Barcelona: Diputación Provincial de Barcelona-Biblioteca Central, 1964.

FASSLER, Margot. *Music in the Medieval West*. New York: W. W. Norton & Company, 2014.

FERRARI, Marco. *L'interpretazione della musica antica. Pratica e teoria dal Medioevo all'invenzione del melodramma*. Bologna: Ut Orpheus, 2022.

Graduale Triplex. Paris / Tournai: Abbaye Saint-Pierre de Solesmes & Desclée, 1979.

ZIMEI, Francesco i Marco Gozzi, eds. *Il Laudario di Cortona*. Lucca: Libreria Musicale Italiana, 2015.

Part II

APEL, Willi. *The Notation of Polyphonic Music: 900-1600*. Cambridge: The Medieval Academy of America, 1961.

BARTEL, Dietrich. *Musica poetica: Musical-rhetorical figures in German Baroque music*. Lincoln: University of Nebraska Press, 1997.

CALDWELL, John. *Editing Early Music*. Oxford: Oxford University Press / Clarendon Press, 1987.

RIFÉ i SANTALÓ, Jordi, "The Kyries of J. S. Bach's B-minor Mass and Gottlob Harrer's D-major Mass (Harwv 32): Between Late Baroque and the 'Style Galant'", *Bach Journal*, 45/2 (2014), pp. 68-93.

Part III

BERGER, Karol. *Theories of Chromatic and Enharmonic Music in Late 16th Century Italy*. Ann Arbor: UMI Research Press, 1980.

FABBRI, Paolo. *Monteverdi*. Torino: EDT, 1985.

MAYS, Kenneth Robert. *Harmonic Style in the Madrigals of Claudio Monteverdi*. Ann Arbor: UMI Research Press, 1977.

MONTEVERDI, Claudio. *Il Primo libro dei Madrigali*, ed. Raffaello Monterosso. Cremona: Fondazione Claudio Monteverdi, 1970.

_____. *Il Quarto Libro dei Madrigali*, ed. Elena Ferrari Barassi. Cremona: Fondazione Claudio Monteverdi, 1974.

_____. *Il Secondo Libro dei Madrigali*, ed. Anna Maria Monterosso Vacchelli. Cremona: Fondazione Claudio Monteverdi, 1979.

_____. *Il Terzo libro dei Madrigali*, ed. Maria Teresa Rosa Barezzani. Cremona, Fondazione Claudio Monteverdi, 1988.

Part IV

BONASTRE, Francesc. *Música, litúrgia i societat a la Barcelona del segle XVIII*. Barcelona, Societat Catalana d'Estudis Litúrgics - IEC, 2008. Biblioteca Litúrgica Catalana, 5.

DAUFÍ, Xavier. "Un tractat de composició anònim del segle XVIII escrit en català", *Revista catalana de musicologia*, XIII (2020), pp. 101-138.

HERAS TRIAS, Assumpció. "La instauració del magisteri de cant a Sant Pere de Figueres a les primeries del segle XVII", *Recerca Musicològica*, I (1981), pp. 203-212.

RIFÉ, Jordi. "Les ordinacions de la capella de música de la catedral de Girona. Any 1735", *Recerca Musicològica*, VI-VII (1986-1987), pp. 149-171.

_____. "Els Estatus de la Capella Musical de la Seu de Vic, any 1733. Comparació amb les Ordinacions de la Seu de Girona, any 1735, i les de la Seu de Tarragona, any 1747", *Recerca Musicològica*, IX-X (1989-1990), pp. 359-365.

Part V

LEVY, Benjamin R. *Metamorphosis in Music. The Compositions of György Ligeti in the 1950s and 1960s*. Oxford / New York: Oxford University Press, 2017.

LIGETI, György. *Écrits sur la musique et les musiciens*, eds. Philippe Albèra i Monika Lichtenfeld. Paris: Éditions Contrechamps, 2014.

TOOP, Richard. *György Ligeti*. London: Phaidon, 1999.

UTZ, Christian. "Space-Time Movements in György Ligeti's Piano Concerto. Polymeter and Conflicting Meter in Historical and Intercultural Perspective", en *Musical Composition in the Context of Globalization. New Perspectives on Music History of the 20th and 21st Centuries*. Bielefeld: transcript Verlag, 2021, pp. 363-384.

WILSON, Rachel Beckles. *Ligeti, Kurtág, and Hungarian music during the Cold War*. Cambridge / New York: Cambridge University Press, 2007.

Programari

No escau.